

Kikhosta (pertussis)

Malin Enarsson

Smittskyddsläkare, Region Sörmland

241017

Frågor ställs via sms, scanna kod:

Redovisning av jäv

Har inga jävsförhållanden att deklarerera.

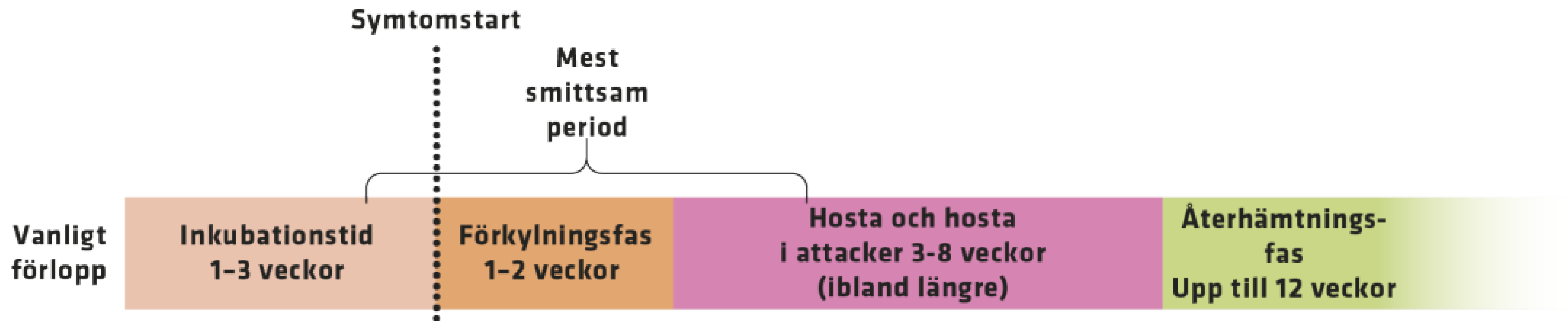
Sjukdomen kikhosta

- Orsakas av bakterien *Bordetella pertussis* som fäster i luftvägarna
- Mycket smittsam, sprids via droppsmitta
- För vuxna oftast lindrig sjukdom
  - Förkylning med hosta och ev. lätt feber
  - Ibland mer intensiv och långvarig hosta
- För spädbarn en allvarlig sjukdom
  - Inleds med förkylningssymtom och hosta
  - Successivt intensivare hosta
  - Kikningar och andningsuppehåll
  - Kräkningar
  - Ev. komplikationer med lunginflammation och hjärnpåverkan

Kikhostans faser

Spädbarn blir svårast sjuka

- Många behöver sjukhusvård
- I värsta fall blir sjukdomen livshotande
- Spädbarn smittas oftast av personer i den närmaste omgivningen som inte är medvetna om att de har kikhosta
- Spädbarn yngre än 6 månader eller som inte hunnit få de två första vaccindoserna drabbas svårast

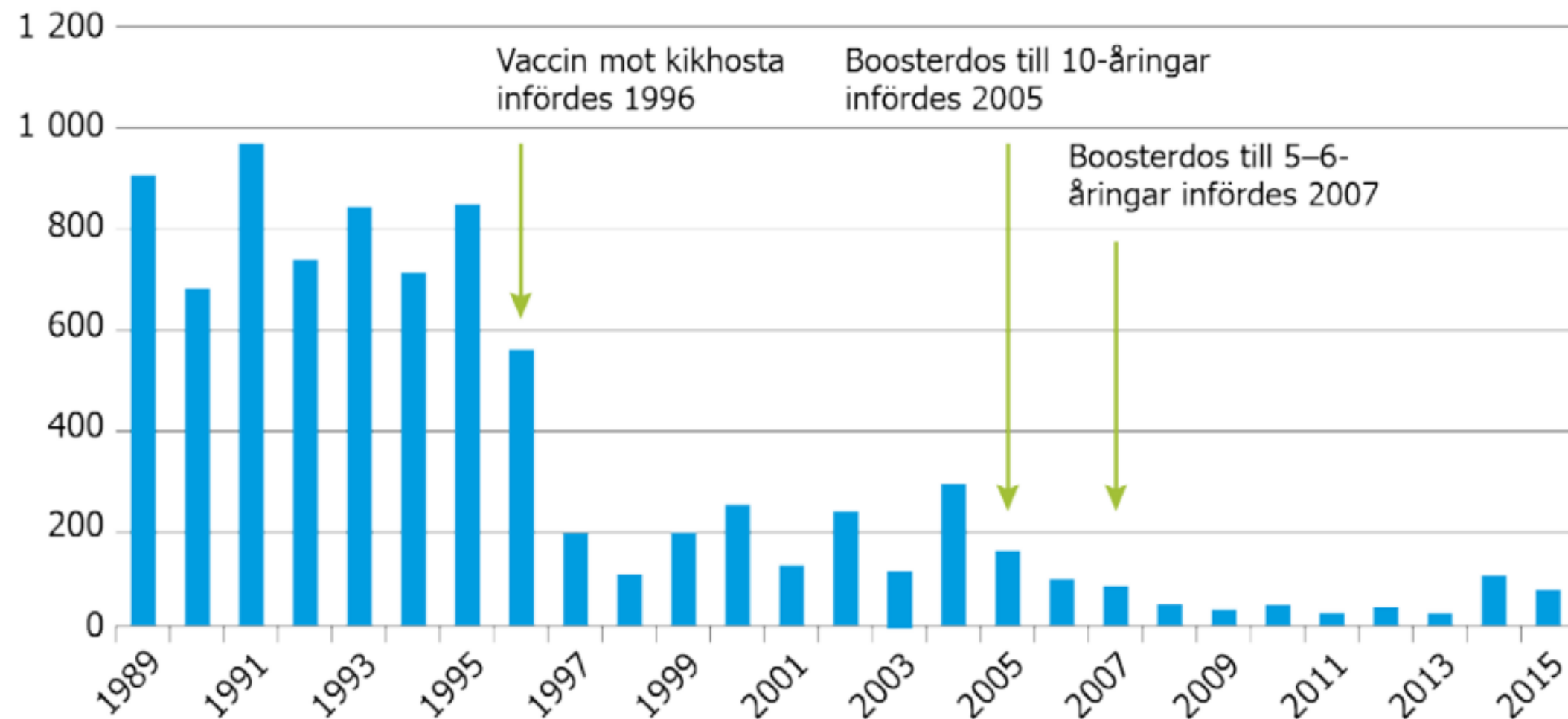
När barn under tre månader får kikhosta:

- Fyra av tio får någon komplikation (ofta apné, dvs andningsuppehåll)
- Sju av tio läggs in på sjukhus (av dessa har nästan alla apné)
- Åtta av tio har attackvis hosta under 21 dagar eller längre

Kikhosta har minskat genom vaccination

Antal fall per 100 000 spädbarn

Folkhälsomyndigheten

REGION
SÖRMLAND

Kikhosta förekommer trots vaccination

- Varken vaccination eller sjukdom ger ett fullständigt och livslångt skydd
- Vaccination
  - Skydd mot allvarlig sjukdom uppnås efter första dosen vaccin vid (2,5-)3 månaders ålder
  - 80-85% skydd uppnås efter tredje dosen vaccin (vid 12 månaders ålder)
  - Immuniteten börjar avta efter ca fem år (påfyllnadsdoser vid 5 års ålder och åk 8-9)
- Naturlig infektion
  - Immunitet avtar över tid och kvarstår i ca 15 år
- Både den som vaccinerats och den som har naturlig immunitet kan bli lindrigt sjuk och omedvetet sprida smitta

Vaccination av gravida skyddar det nyfödda barnet

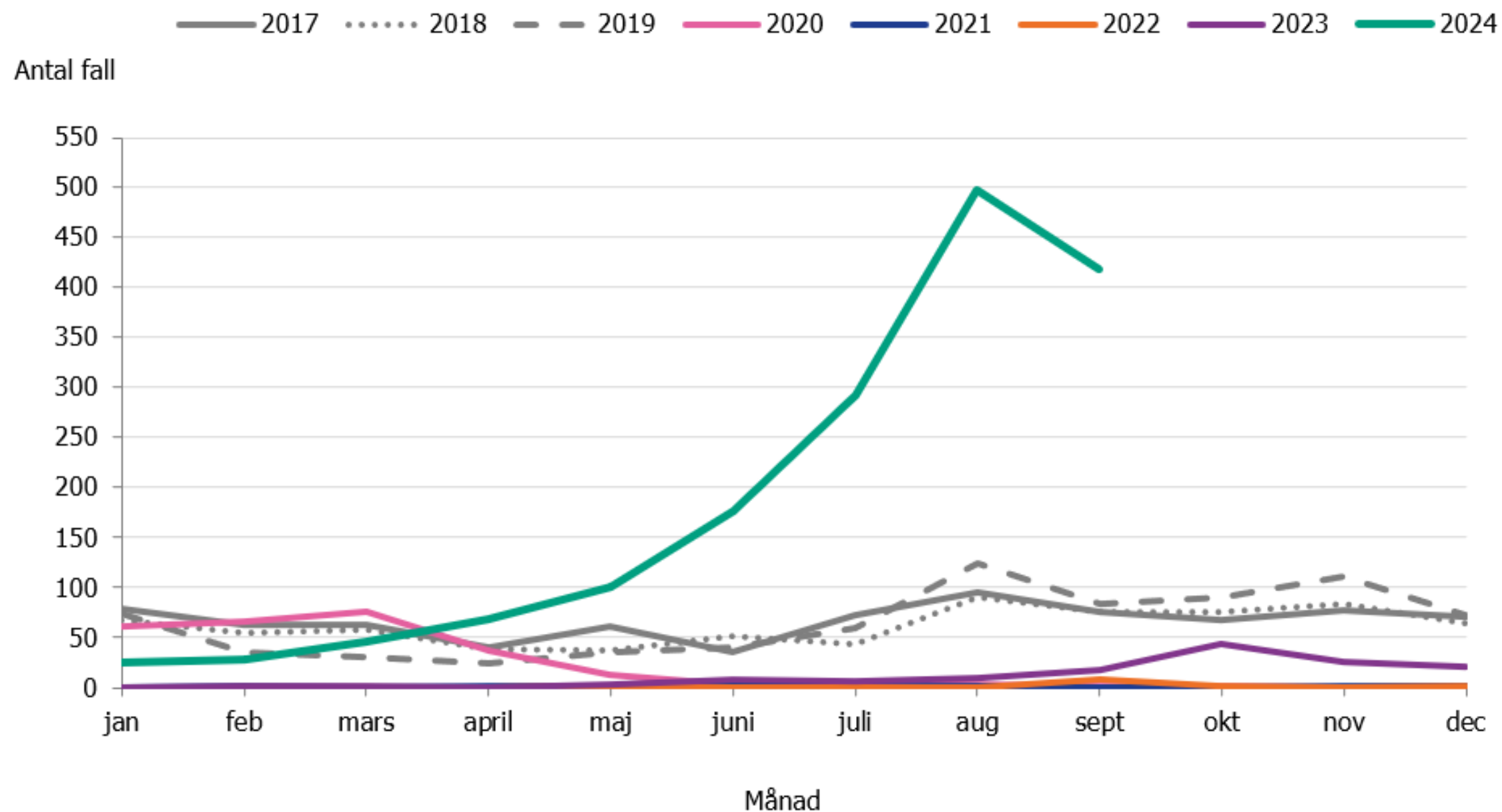

- Ny rekommendation sedan 2022
- Skyddar det nyfödda spädbarnet mot svår sjukdom
- Vaccination rekommenderas från graviditetsvecka 16, minst två veckor före beräknad partus
- Rekommenderas vid varje graviditet
- Finns endast som boostervaccin tillsammans med vaccin mot stelkramp och difteri (Triaxis)
- Säkert och väl beprövat
- Kostnadsfritt i Sörmland, vaccination sker via mödrahälsovården

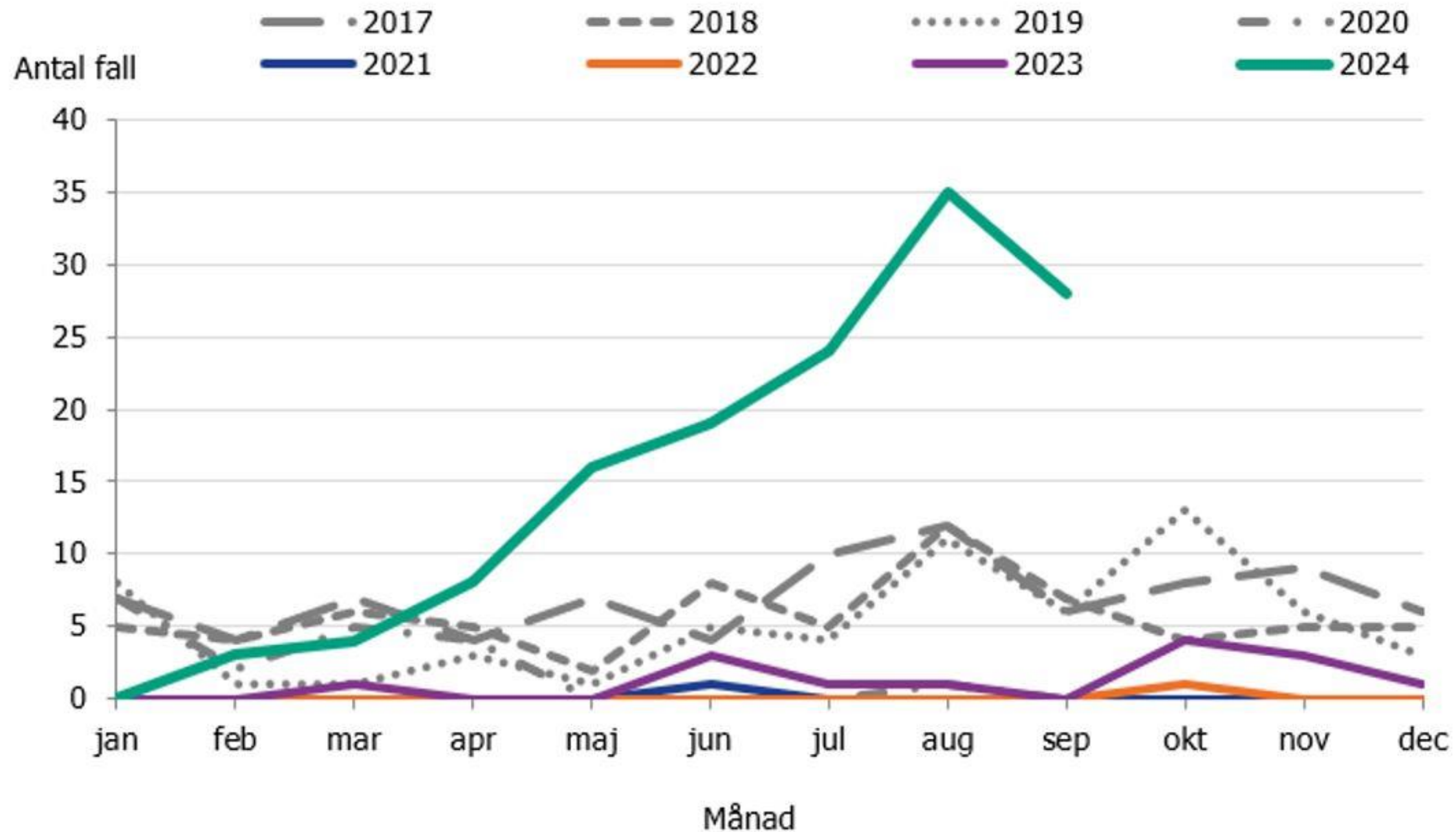

Kikhosta i Sverige januari – september 2024

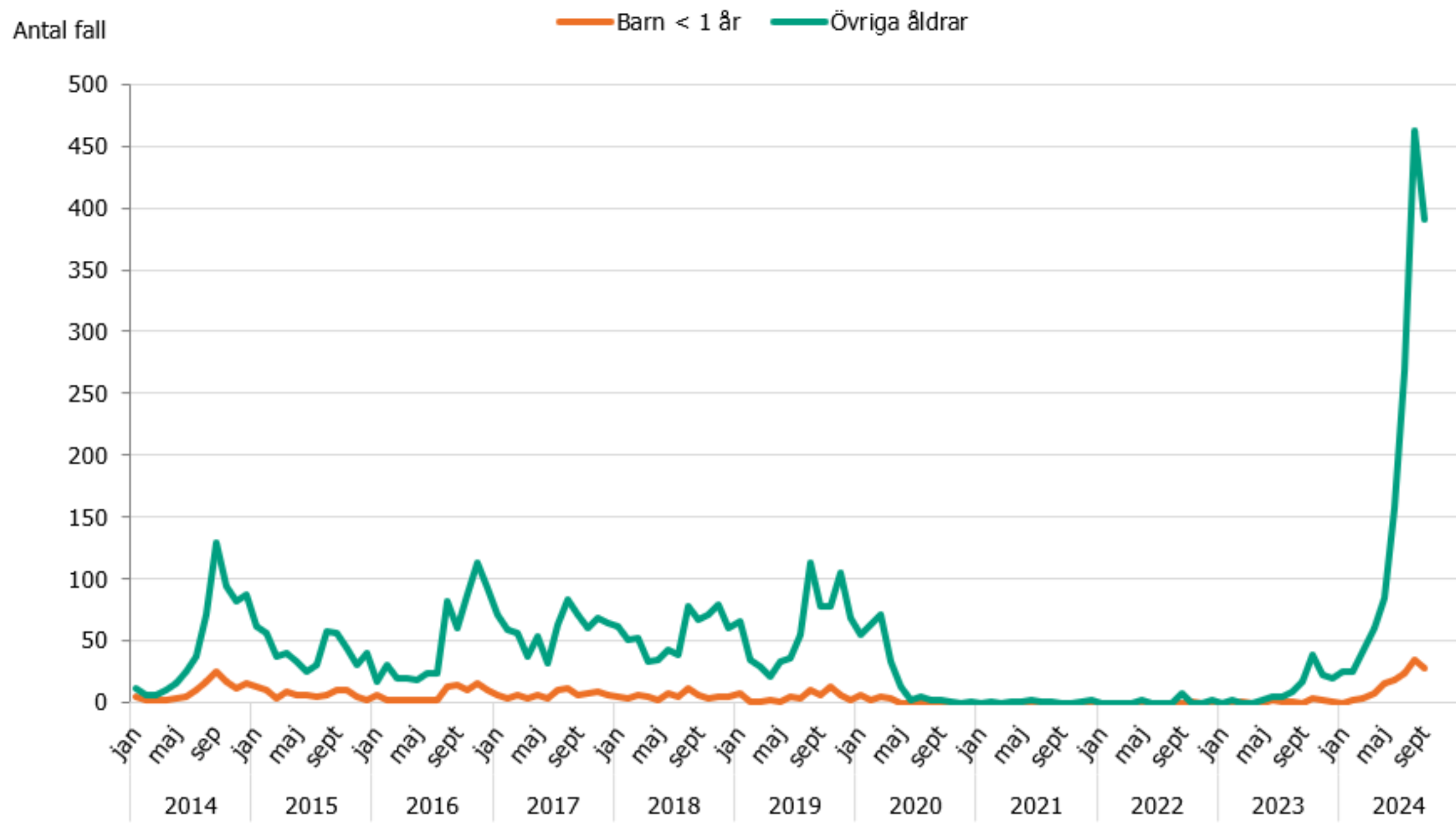
- 1654 fall
- varav 137 barn under 1 år

Kikhosta bland barn yngre än 1 år i Sverige 2024

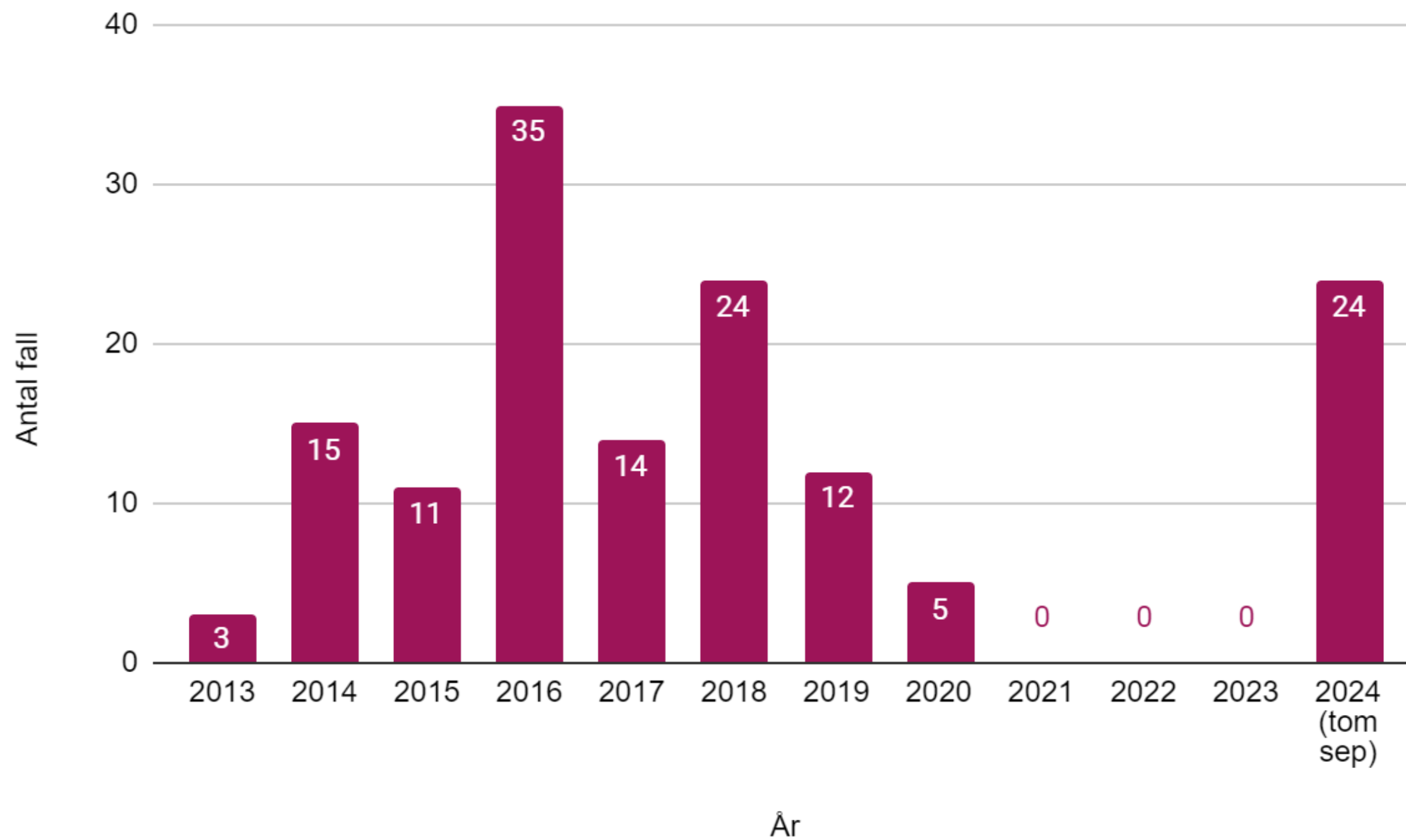

Kikhosta i Sverige 2014-2024

Kikhosta i Sörmland 2013-2024

Diagnostik

- Påvisning av bakterien i nasofarynx eller bakre svalgvägg
- [Bordetella pertussis/parapertussis, DNA - Unilabs \(anvisningar.se\)](https://anvisningar.se)
- PCR kvarstår positiv under minst 3 veckor efter insjuknandet

- Provtagning bör ske tidigt och frikostigt (oavsett vaccinationsstatus)
  - När spädbarn har hosta med eller utan andra symtom alternativt apné (även om barnet mår bra vid undersökning men föräldrar berättar om symtom)
  - När gravid har hosta under tredje trimestern
  - När äldre barn, ungdomar och vuxna har hosta och nära kontakt med spädbarn eller gravida
  - När vård- och omsorgspersonal har hosta och i sitt arbete möter spädbarn eller gravida

Åtgärder vid nydiagnostiserad kikhosta

- Enligt smittskyddslagen är kikhosta en anmälnings- och smittspårningspliktig sjukdom
- Information till patient (smittskyddsblad)
- Eventuell behandling
- Smittspårning (smittskyddsblad)
  - Identifiera spädbarn och gravida i tredje trimestern som kan vara utsatta för smitta
  - Profylax och/eller tidig behandling
- Smittskyddsanmälan

Antibiotikabehandling mot kikhosta

- Lindrar sjukdomsförlopp när behandling ges under första veckan efter symtomdebut
- Ingen effekt på sjukdomsförlopp när kikningar debuterat
- Minskar smittsamhet
- Bör ges till (oavsett vaccinationsstatus)
  - Spädbarn (<1 år) med symtom tydande på kikhosta, redan vid klinisk misstanke
  - Äldre barn med fysiska funktionsnedsättningar som riskerar att få en svår kikhosta
  - Vid kikhosta hos gravid under den tredje trimestern
  - Vuxna eller barn med konstaterad kikhosta som har nära kontakt med spädbarn eller sent gravida
- Erytromycin eller azitromycin i 7-10 dagar

Smittspårning

- Finns hushållskontakter eller andra nära kontakter som är spädbarn eller gravida?
  - Provtagning vid symtom hos spädbarn, gravida eller familjekontakter till riskgrupper
- Har exponering skett i miljöer där spädbarn eller gravida kan förekomma, t ex förskola, vårdinstans?
  - Information om kikhosta
- Antibiotika som postexpositionsprofylax ges till kontakter med hög risk för svår sjukdom
  - Spädbarn under 6 månader (omgående och oberoende av vaccinationsstatus)
  - Gravida i tredje trimestern (oberoende av vaccinationsstatus)

Sammanfattning kikhosta

- Mycket smittsam luftvägsinfektion som kan vara allvarlig och livshotande för de yngsta spädbarnen
- Spädbarn under 6 månader bör inte träffa personer med luftvägssymtom som snuva eller hosta
- Spädbarn och gravida rekommenderas vaccination mot kikhosta
- Viktigt med snabb provtagning och behandling av spädbarn vid misstanke om kikhosta
- Gravida och familjemedlemmar med långvarig hosta bör provtas och behandlas om de har kikhosta

Smittskyddsenheten Sörmland

- Telefon (kontorstid): 016-10 35 85, knappval 1
- Mejl: smittskydd@regionsormland.se
- Infektionsjour telefon (jourtid): 016-10 52 22

- [Kikhosta \(pertussis\) - Samverkanswebben \(regionsormland.se\)](https://regionsormland.se)
- [Smittskyddsblad - Smittskyddsläkarföreningen \(slf.se\)](https://slf.se)
- [Sjukdomsinformation om kikhosta — Folkhälsomyndigheten \(folkhalsomyndigheten.se\)](https://folkhalsomyndigheten.se)

